ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ JEAN MISCHO

της 13ης Ιουλίου 2000 [1]

1. Με διάταξη της 27ης Οκτωβρίου 1998, που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Νοεμβρίου 1998, το Supremo Tribunal Administrativo (Πορτογαλία) ζητεί από το Δικαστήριο, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), να ερμηνεύσει τις διατάξεις της αποφάσεως 83/516/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου [2], του κανονισμού (ΕΟΚ) 2950/83 του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την εφαρμογή της απόφασης 83/516/ΕΟΚ για την αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου [3], και της αποφάσεως 83/673/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1983, για τη διαχείριση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) [4], στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της εταιρίας πορτογαλικού δικαίου Frota Azul-Transportes e Turismo Ld.ª (στο εξής: Frota Azul) και της Directora-Geral do Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (Γενικής Διευθύντριας της Υπηρεσίας που είναι αρμόδια για τις υποθέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, στο εξής: DAFSE), η οποία εκπροσωπεί την υπηρεσία που είναι επιφορτισμένη, σε εθνικό επίπεδο, με τη χρηματοοικονομική διαχείριση των πράξεων τις οποίες συγχρηματοδοτεί το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (στο εξής: ΕΚΤ).

Πραγματικά περιστατικά

2. Το 1987, η Frota Azul ζήτησε τη συνδρομή του ΕΚΤ και του πορτογαλικού οργανισμού κοινωνικής ασφαλίσεως (στο εξής: OSS) για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων επαγγελματικής καταρτίσεως. Αφού υλοποίησε, το 1988, τα προγράμματα για τα οποία είχε λάβει προηγουμένως έγκριση, η Frota Azul υποβάλλει στο DAFSE αίτηση πληρωμής του υπολοίπου της εθνικής και της κοινοτικής ενισχύσεως. Η Γενική Διευθύντρια του DAFSE βεβαιώνει τις εμφανισθείσες δαπάνες και κοινοποιεί την αίτηση στο ΕΚΤ. Έξι έτη αργότερα, το 1995, το DAFSE αναγγέλλει ότι επανεξέτασε την αίτηση πληρωμής υπολοίπου και ότι τα ποσά που είναι σε θέση να βεβαιώσει είναι κατώτερα εκείνων που είχε προηγουμένως γνωστοποιήσει στην Επιτροπή. Αποφασίζει, συνεπώς, να μη βεβαιώσει ορισμένες δαπάνες και καλεί την Frota Azul, — με την επιφύλαξη της τελικής αποφάσεως της Επιτροπής για την τύχη των αιτήσεων πληρωμής του υπολοίπου — να επιστρέψει το ποσό των 3 777 465 εσκούδων (PTE), μετά από προσαρμογή των υπολοίπων της συνδρομής του ΕΚΤ και της εθνικής συνεισφοράς του OSS.

3. Κατόπιν προσφυγής της Frota Azul, το Tribunal Administrativo de Círculo de Lisboa ακυρώνει την απόφαση της Γενικής Διευθύντριας του DAFSE, με την αιτιολογία ότι η

1 — ΕΕ 1983, L 289, σ. 38.
2 — ΕΕ 1983, L 289, σ. 1.
3 — ΕΕ 1983, L 377, σ. 1.

βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας αποτελεί τεχνικό απλώς έλεγχο, προπαρασκευαστικό της τελικής αποφάσεως, για την οποία αρμόδια είναι η Επιτροπή· επομένως, η διοίκηση, κρίνοντας ορισμένες δαπάνες μη επιλέξιμες, με γνώμονα κριτήρια ευλόγου και χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως, και εντελλόμενη την επιστροφή των αντιστοίχων ποσών, υπερέβη τις αρμοδιότητές της.

4. Το DAFSE ασκεί αναίρεση ενώπιον του Supremo Tribunal Administrativo, το οποίο υποβάλλει στο Δικαστήριο τα επτά προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία θα παραθέσουμε αφού περιγράψουμε το νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται.

Το νομικό πλαίσιο

5. Η βασική σχετική πράξη είναι η *απόφαση 83/516*, της οποίας πρέπει να υπομνησθούν εδώ δύο διατάξεις:

Το μεν άρθρο 2 ορίζει ότι:

«1 Η συνδρομή του Ταμείου παρέχεται για τις ενέργειες που πραγματοποιούνται από φορείς τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού δικαίου.

2 Τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη εγγυώνται το αίσιο πέρας των ενεργειών [...]»

6. Το δε άρθρο 5, παράγραφος 1, ορίζει ότι, «Με την επιφύλαξη των διατάξεων των παρακάτω παραγράφων, η συνδρομή του Ταμείου ανέρχεται στο 50 % των επιλέξιμων δαπανών χωρίς, ωστόσο, να μπορεί να υπερβεί το ποσό της χρηματικής συνεισφοράς των δημόσιων αρχών του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους».

7. Την ίδια ημέρα, το Συμβούλιο εξέδωσε τον *κανονισμό 2950/83*. Αυτός περιέχει τις κάτωθι διατάξεις, στις οποίες θα πρέπει κυρίως να αναφερθούμε για ν' απαντήσουμε στα τιθέμενα ερωτήματα:

Άρθρο 5, παράγραφος 4:

«Οι αιτήσεις για την προκαταβολή του υπολοίπου περιέχουν λεπτομερή έκθεση για το περιεχόμενο, τα αποτελέσματα και τις χρηματοδοτικές πλευρές της σχετικής ενέργειας. Το κράτος μέλος βεβαιώνει την πραγματική και λογιστική ακρίβεια των στοιχείων που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής.»

Άρθρο 6, παράγραφος 1:

«Όταν η συνδρομή του Ταμείου δεν χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από την εγκριτική απόφαση, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή, αφού δώσει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.»

Άρθρο 6, παράγραφος 2:

«Τα καταβληθέντα ποσά που δεν χρησιμοποιήθηκαν σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από την απόφαση έγκρισης αναζητούνται. Το ενδιαφερομένο κράτος μέλος είναι επικουρικά υπεύθυνο για την επιστροφή των ποσών που καταβλήθηκαν αχρεώστητα [...]»

Άρθρο 7, παράγραφος 1:

«Η Επιτροπή μπορεί να πραγματοποιεί επιτόπου ελέγχους, χωρίς αυτό να παραβλάπτει το αντίστοιχο δικαίωμα των κρατών μελών.»

Άρθρο 7, παράγραφος 5:

«Μετά από αίτηση της Επιτροπής και με τη σύμφωνη γνώμη του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους πραγματοποιούν ελέγχους, στους οποίους μπορούν να συμμετέχουν αντιπρόσωποι της Επιτροπής.»

8. Τέλος, η *απόφαση 83/673* διευκρίνισε τα ακόλουθα:

Άρθρο 1, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση:

«Οι αιτήσεις για πληρωμή

— του υπολοίπου, οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2950/83, πρέπει να υποβάλλονται με το έντυπο που εμφαίνεται στο παράρτημα 2.»

Άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2:

«1 Οι αιτήσεις για πληρωμή πρέπει να υποβάλλονται από τα κράτη μέλη στην Επι-

τροπή μέσα σε δέκα μήνες μετά την ημερομηνία τερματισμού των ενεργειών. Η πληρωμή συνδρομής για την οποία υποβάλλεται αίτηση μετά την παρέλευση αυτής της προθεσμίας αποκλείεται.

2 Οι προκαταβολές πρέπει να επιστρέφονται όταν το κόστος της σχετικής ενέργειας δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με το έντυπο του παραρτήματος 2, μέσα σε τρεις μήνες μετά τη λήξη της προθεσμίας των δέκα μηνών που αναφέρεται στην παράγραφο 1.»

Άρθρο 7

«Όταν η διαχείριση ενέργειας για την οποία χορηγήθηκε συνδρομή αποτελεί το αντικείμενο έρευνας λόγω εικαζόμενων παρατυπιών, το κράτος μέλος ειδοποιεί αμελλητί την Επιτροπή.»

Τα προδικαστικά ερωτήματα

9. Τα επτά ερωτήματα τα οποία υπέβαλε το Supremo Tribunal Administrativo έχουν ως εξής:

«1) Υπό το καθεστώς του κανονισμού 2950/83 του Συμβουλίου, πρέπει η απόφαση του οικείου κράτους μέλους να μη βεβαιώσει την πραγματική και λογιστική ακρίβεια μέρους των δαπανών προγράμματος επαγγελματικής καταρτίσεως στο οποίο συμμετέχει το ΕΚΤ — διότι οι δαπάνες αυτές δεν αντιστοιχούν προς τις πραγματικές τιμές των αγαθών και υπηρεσιών της εθνικής αγοράς, διότι εμφανίζουν τιμές υπηρεσιών υψηλότερες από τις ορισθείσες ως μέγιστες στο οικείο κράτος μέλος, διότι καταλογίζουν υπέρογκες διοικητικές δαπάνες, διότι εμφανίζουν ποσότητες και είδη αναλωθέντων αγαθών που δεν έχουν σχέση με το πρόγραμμα ή ποσότητες μη δικαιολογούμενες για το συγκεκριμένο πρόγραμμα, ή για άλλους παρόμοιους λόγους — να χαρακτηρισθεί ως απόφαση μη επιλεξιμότητας των δαπανών ή μήπως εντάσσεται η απόφαση αυτή στο πλαίσιο της αρνητικής βεβαιώσεως της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στην αίτηση πληρωμής, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού;

2) Αν, για τους εκτιθέμενους στο προηγούμενο ερώτημα λόγους, δεν βεβαιώθηκε μέρος ορισμένων δαπανών, η αποφασιζόμενη από το αρμόδιο εθνικό όργανο μείωση της εθνικής ενισχύσεως, κατά το στάδιο της εκκαθαρίσεως και πληρωμής του υπολοίπου, συνεπάγεται — κατά τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 4, του άρθρου 7, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2950/83 και του άρθρου 5, παράγραφοι 1 και 5, της αποφάσεως 83/516 — αντίστοιχη και αναλογική μείωση της κοινοτικής ενισχύσεως, ούτως ώστε να καθιστά περιττή και αλυσιτελή την εκ μέρους των κοινοτικών οργάνων επανεκτίμηση της διορθώσεως ή της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των εν λόγω δαπανών και να καθιστά δυνατή ακόμη

και την πλήρη συμμετοχή του ΕΚΤ στις κατ' ιδίαν δαπάνες;

3) Ομοίως, όταν — επειδή διαπιστώνει σοβαρές πλημμέλειες θίγουσες το όλο πλαίσιο εντός του οποίου εκτιμήθηκε και χορηγήθηκε η χρηματοδότηση — ένα κράτος μέλος αποφασίζει, μετά την κατά το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 αίτηση πληρωμής του υπολοίπου, να καταργήσει την εθνική ενίσχυση, είτε διότι δεν υλοποιήθηκε κανένα πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως είτε διότι υπάρχει σκιώδες μόνο πρόγραμμα, παύει να υφίσταται οποιοδήποτε περιθώριο εκτιμήσεως του οργάνου διαχειρίσεως του ΕΚΤ και δεν δικαιολογείται η υπ' αυτού έκδοση τελικής αποφάσεως, διότι έχει αποτραπεί οριστικά κάθε δυνατότητα κοινοτικής συμμετοχής στο πρόγραμμα αυτό, αλλά και διότι έχει ήδη επέλθει, ακόμη και σε κοινοτικό επίπεδο, το έννομο αποτέλεσμα της "καταργήσεως της ενισχύσεως", απλώς και μόνον ως εκ της αποφάσεως αυτής του εθνικού οργάνου, σε συνδυασμό προς τον αναγκαίο και αυτοδίκαιο αποκλεισμό της, προκύπτοντα από τα παραπάνω άρθρα του κανονισμού 2950/83 και την απόφαση 83/516, καθώς και από την όλη ρύθμιση των προαναφερθεισών πράξεων κοινοτικού δικαίου, η οποία διέπει τη "συμμετοχή στη χρηματοδότηση" και τη "συνδρομή του Ταμείου", που, υπό τις παραπάνω περιστάσεις, έχουν παύσει να συντρέχουν;

4) Έχει η βεβαίωση της "πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής" του υπολοίπου την έννοια ότι αποκλείει πάσα κρίση για το αν οι δαπάνες αντιστοιχούν στην πραγματικότητα του εφαρμοσθέντος προγράμματος, στις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών στην εθνική αγορά, στον εύλογο χαρακτήρα του καταλογισμού δαπανών μέσα σε μια σύνθετη δομή, και ότι πρέπει, επομένως, να περιορίζεται στον τυπικό έλεγχο του αν οι εμφανιζόμενες δαπάνες αφορούν όντως τα είδη των εγκριθεισών δαπανών, περιέχονται στα συνολικά όρια κάθε κονδυλίου και καταχωρίζονται βάσει εγγράφων τυπικώς αποδεκτών και συμφώνων προς τους ισχύοντες κανόνες της λογιστικής;

5) Η χρήση, για τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες, ουσιαστικών κριτηρίων εκτιμήσεως — αν δηλαδή αντιστοιχούν στις πραγματικές τιμές της αγοράς, αν το διοικητικό κόστος καταλογίστηκε ορθά εντός της επιχειρήσεως που οργάνωσε την επαγγελματική κατάρτιση ή αν η ανάλωση ορισμένων ποσοτήτων υλικών ή ακόμη ορισμένων ειδών υλικών (που είναι, π.χ., δαπανηρότερα από άλλα εξ ίσου κατάλληλα) δεν είναι εύλογη για την εκτέλεση συγκεκριμένου προγράμματος επαγγελματικής καταρτίσεως — επιβάλλει αποκλειστική αρμοδιότητα των κοινοτικών οργάνων, ούτως ώστε τα κριτήρια αυτά να είναι ενιαία και να τυγχάνουν έτσι όλοι οι συναλλασσόμενοι εντός της Κοινότητας ίσης μεταχειρίσεως, με συνακόλουθο αντίκτυπο στην ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83;

6) Η κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83 αποκλειστική — έναντι άλλων οργάνων — αρμοδιότητα της Επιτροπής προς αναστολή, μείωση ή κατάργηση της συνδρομής του Ταμείου, συνεπιφέρει την αναστολή, μείωση ή κατάργηση της "εθνικής συνεισφοράς" από το εθνικό όργανο που διαχειρίζεται τις ενισχύσεις υπέρ της επαγγελματικής καταρτίσεως;

Αν το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει το αρμόδιο σε εθνικό επίπεδο όργανο να αναστέλλει, μειώνει ή καταργεί την εθνική ενίσχυση, επιφέρει η λήψη μιας τέτοιας αποφάσεως μετά την υποβολή της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου άμεσα και αυτόματα αποτελέσματα επί του τμήματος που αντιστοιχεί στην κοινοτική συνεισφορά και παρέχει, περαιτέρω, στο εθνικό όργανο τη δυνατότητα να απαιτήσει την άμεση επιστροφή

— της εθνικής συνεισφοράς;

— της εθνικής και της κοινοτικής συνεισφοράς;

Ή μήπως το κοινοτικό δίκαιο επιβάλλει αναπόφευκτα να περιορίζεται το εθνικό όργανο στη μη βεβαίωση ορισμένων δαπανών και να αναμένει την τελική απόφαση της Επιτροπής, οπότε και μόνον θα μπορέσει να απαιτήσει την επιστροφή ποσών που έχουν ενδεχομένως προκαταβληθεί έναντι του συνολικού ποσού του προγράμματος, διότι μόνον τότε πληρούται η χρονική προϋπόθεση εκδόσεως της πράξεως, που το καθιστά κατά νόμον αρμόδιο να προβεί στην αναζήτηση ή διατάξει την επιστροφή των ποσών που χορηγήθηκαν ή καταβλήθηκαν αχρεωστήτως;

7) Μπορεί η — κατά το άρθρο 5, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2950/83 του Συμβουλίου — βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων, που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής του υπολοίπου για πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως, να συντελεσθεί εγκύρως μόνον διά της συμπληρώσεως του τμήματος 18 του υποδείγματος που περιέχεται στο παράρτημα 2 της αποφάσεως 83/673/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1983, κατά τη διαβίβαση της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 1, παράγραφος 2, πρώτη περίπτωση, και παράγραφοι 3 και 4, καθώς και στο άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω αποφάσεως, ή πρόκειται για κανόνες που αφορούν απλώς διοικητικές ενδοϋπηρεσιακές, μη ουσιώδεις, διατυπώσεις, χωρίς σημασία προς τα έξω, μη αναιρούσες τη δυνατότητα του ίδιου οργάνου να προβεί μεταγενεστέρως σε βεβαίωση διαφορετική από την πρώτη, με αυτοτελές έγγραφο ή με άλλο αντίτυπο του υποδείγματος, λαμβάνοντας πάντως δεόντως υπόψη τη νομική φύση κάθε πράξεως και τηρώντας τα όρια και τις προϋποθέσεις τις οποίες ορίζει για τη σχετική τροποποίηση ο εθνικός νόμος;»

Εισαγωγική παρατήρηση

10. Στο αιτιολογικό μέρος της παραπεμπτικής του διατάξεως, το Supremo Tribunal Administrativo περιγράφει το πρόβλημα το οποίο καλείται να επιλύσει, ως εξής:

«Στο πλαίσιο της υπό κρίσιν αναιρέσεως, πρέπει απλώς να αποφασιστεί αν υπήρξε ορθή ή όχι η περιεχόμενη στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίση περί ακυρότητας της διοικητικής πράξεως της Γενικής Διευθύντριας του DAFSE, λόγω αναρμοδιότητας προς έκδοση τέτοιας αποφάσεως, η οποία συνίστατο στη μη βεβαίωση ορισμένων δαπανών και στο ένταλμα επιστροφής των ποσών που αντιστοιχούσαν στο μέρος αυτών των μη βεβαιωθεισών δαπανών.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στηρίχθηκε στον συλλογισμό ότι, εφόσον η Επιτροπή είναι η μόνη αρμόδια αρχή προς έγκριση των αιτήσεων χρηματοδοτήσεως του ΕΚΤ, η απόφαση την οποία εξέδωσε η Γενική Διευθύντρια του DAFSE αντιποιήθηκε την αρμοδιότητα του εν λόγω κοινοτικού οργάνου, και, γι' αυτό, πάσχει λόγω αναρμοδιότητας.»

11. Με βάση τον ορισμό αυτόν του προβλήματος, πρέπει, πρώτα, να εξετάσουμε το ακριβές περιεχόμενο της βεβαιώσεως «της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής», στην οποία καλείται να προβεί το αρμόδιο εθνικό όργανο.

12. Πρέπει η βεβαίωση αυτή να περιορίζεται σε τυπική επαλήθευση των λογιστικών εγγράφων (τέταρτο ερώτημα); Αν αφορά την αντιστοιχία των δαπανών προς το αναληφθέν πρόγραμμα, ή το βάσιμό τους, πρέπει η βεβαίωση αυτή να επιφυλάσσεται στην Επιτροπή (πέμπτο ερώτημα);

13. Η απόφαση περί μη βεβαιώσεως της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας μέρους των δαπανών, διότι δεν είναι δικαιολογημένες, πρέπει να θεωρείται ως απόφαση μη επιλεξιμότητας των δαπανών αυτών (πρώτο ερώτημα);

14. Θα χρειαστεί, ακολούθως, να εξετάσουμε αν η αρμόδια εθνική αρχή είναι ελεύθερη να αποφασίζει μείωση ή κατάργηση της εθνικής ενισχύσεως, σε καταφατική δε περίπτωση, αν η απόφαση αυτή επιφέρει αυτόματες συνέπειες για την κοινοτική πτυχή της επιδοτήσεως (δεύτερο και τρίτο ερώτημα). Αντιστρόφως, η αρμοδιότητα, την οποία οι σχετικές διατάξεις επιφυλάσσουν στην Επιτροπή προκειμένου να αναστέλλει, μειώνει ή καταργεί τη συνδρομή του Ταμείου, καταλαμβάνει και την «εθνική συνεισφορά» (πρώτο σκέλος του έκτου ερωτήματος);

15. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης αν το αρμόδιο εθνικό όργανο μπορεί να αναζητεί την εθνική ενίσχυση και τη συνδρομή του ΕΚΤ πριν η Επιτροπή λάβει την τελική της απόφαση (δεύτερο σκέλος του έκτου ερωτήματος).

16. Τέλος, θα χρειαστεί να απαντήσουμε στο ερώτημα αν, αφού προβεί στη βεβαίωση (που συντελείται μέσω συμπληρώσεως του τετραγώνου 18 του συνημμένου στην απόφαση 83/673 υποδείγματος), το αρμόδιο εθνικό όργανο διατηρεί τη δυνατότητα να διενεργήσει μεταγενεστέρως νέους ελέγχους και να τους διαβιβάσει στην Επιτροπή, υπό άλλη μορφή (έβδομο ερώτημα);

Επί του τετάρτου και του πέμπτου ερωτήματος

17. Με το τέταρτο και το πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το γεγονός ότι βεβαιώνεται «η πραγματική και λογιστική ακρίβεια των στοιχείων που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής του υπολοίπου» έχει την έννοια ότι «αποκλείει πάσα κρίση για το αν οι δαπάνες αντιστοιχούν στην πραγματικότητα του εφαρμοσθέντος προγράμματος, στις τιμές των αγαθών και υπηρεσιών στην εθνική αγορά, στον εύλογο χαρακτήρα του καταλογισμού δαπανών μέσα σε μια σύνθετη δομή, και ότι πρέπει, επομένως, να περιορίζεται στον τυπικό έλεγχο του αν οι εμφανιζόμενες δαπάνες αφορούν όντως τα είδη των εγκριθεισών δαπανών, περιέχονται στα συνολικά όρια κάθε κονδυλίου και καταχωρίζονται βάσει εγγράφων τυπικώς αποδεκτών και συμφώνων προς τους ισχύοντες κανόνες της λογιστικής». Εκτίμηση που βαίνει πέραν των ορίων της τυπικής αυτής επαληθεύσεως μήπως πρέπει να επιφυλάσσεται στα κοινοτικά όργανα, ούτως ώστε τα εφαρμοζόμενα κριτήρια να είναι κοινά και να υπόκεινται έτσι όλοι οι συναλλασσόμενοι σε ίση μεταχείριση, με τον αντίκτυπο που θα έχει αυτό στην ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83;

18. Επ' αυτού, η Πορτογαλική Κυβέρνηση φρονεί ότι η πράξη βεβαιώσεως δεν περιορίζεται σε απλό λογιστικό έλεγχο, αλλ' ενέχει κατ' ανάγκην κρίση περί της επιλεξιμότητας των δαπανών που περιλαμβάνονται στην αίτηση πληρωμής, «ώστε να μπορεί να πιστοποιεί στην Επιτροπή ότι τα στοιχεία που αυτή περιέχει είναι αληθή και σύννομα και ότι, επομένως, το πραγματικό κόστος του προγράμματος συμπίπτει με το βεβαιούμενο κόστος».

19. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι όλοι οι δικαιούχοι συνδρομής του ΕΚΤ πρέπει να υπογράφουν έγγραφο με το οποίο αποδέχονται την απόφαση της Επιτροπής και το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, δήλωσή τους ότι «οι χορηγούμενες ενισχύσεις θα χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές και κοινοτικές διατάξεις και σε συμμόρφωση προς όλα τα στοιχεία που υπήρξαν κρίσιμα για την έκδοση της αποφάσεως περί εγκρίσεως του παραπάνω φακέλου [...]»

20. Υποστηρίζει, ακολούθως, άποψη παρόμοια με εκείνη της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως, ισχυριζόμενη ότι «εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να ελέγχει αν οι χορηγούμενες συνδρομές χρησιμοποιήθηκαν σύμφωνα με τα κριτήρια νομιμότητας και την τήρηση των προϋποθέσεων που έχουν οριστεί για την εκτέλεση του προγράμματος». Προσθέτει πάντως ότι η απόφαση βεβαιώσεως του κράτους μέλους δεν δεσμεύει την Επιτροπή,

ούτε προδικάζει την τελική της απόφαση, εφόσον αυτή μπορεί, αν επιθυμεί, να προβεί στους δικούς της ελέγχους και να ζητήσει από το κράτος μέλος τα στοιχεία που δικαιολογούν την προβλεπόμενη στο άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 βεβαίωση (βλ. άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού).

21. Με αυτή την επιφύλαξη, η Επιτροπή καταλήγει ότι «η βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας, στην οποία προβαίνει το κράτος μέλος, πρέπει να περιλαμβάνει και κάθε εκτίμηση για το αν οι δαπάνες ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα της αναληφθείσας ενέργειας, στις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών στην εθνική αγορά και στον εύλογο χαρακτήρα της καταχωρίσεως του κόστους στο πλαίσιο μιας σύνθετης δομής». Το κράτος μέλος οφείλει να ελέγχει αν έγινε χρηστή οικονομική διαχείριση του δημοσίου χρήματος και αν τηρήθηκε ο κανόνας για τη σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας.

Εκτίμηση

22. Συμφωνώ, βέβαια, με την άποψη της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής.

23. Η εκτέλεση των προγραμμάτων κοινοτικής ενισχύσεως γίνεται πάντοτε μέσω των κρατών μελών και των οργάνων που αυτά ορίζουν προς τούτο. Τα όργανα αυτά βρίσκονται κοντά στους αποδέκτες της ενισχύσεως και, επομένως, μπορούν, πολύ καλύτερα απ' ό,τι η Επιτροπή, να ελέγχουν υπό ποιες συνθήκες εξελίχθηκε η επιδοτούμενη από την Επιτροπή δραστηριότητα. Γι' αυτόν, άλλωστε, τον λόγο το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 προβλέπει πριν απ' όλα ότι «Οι αιτήσεις για την προκαταβολή του υπολοίπου περιέχουν λεπτομερή έκθεση για το περιεχόμενο, τα αποτελέσματα και τις χρηματοδοτικές πλευρές της σχετικής ενέργειας».

24. Αν το αρμόδιο εθνικό όργανο έπρεπε να περιορίζεται στην απλή βεβαίωση της τυπικής ακρίβειας των λογιστικών εγγράφων, ο ρόλος του δεν θα εμφάνιζε μεγάλη χρησιμότητα. Αν ήταν έτσι, η Επιτροπή θα ήταν υποχρεωμένη να πραγματοποιεί επιτόπια αποστολή σε όλες τις περιπτώσεις (αντί να προβαίνει σε απλή δειγματοληψία) για να ελέγχει αν το επιδοτούμενο πρόγραμμα καταρτίσεως εξελίχθηκε όντως κατά τρόπο ορθό.

25. Επί πλέον, δεδομένου ότι, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516, τα κράτη μέλη εγγυώνται το αίσιο πέρας των συγχρηματοδοτουμένων προγραμμάτων, η πράξη βεβαιώσεως δεν μπορεί να περιορίζεται σε απλό λογιστικό έλεγχο.

26. Το Πρωτοδικείο έχει ήδη επιβεβαιώσει, με την απόφαση Branco κατά Επιτροπής [5], ότι, «Κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού, τόσο η Επιτροπή όσο και το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος μπορούν να ελέγχουν τη χρησιμοποίηση της συνδρομής [...]»

5 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1996, T-271/94 (Συλλογή 1996, σ. II-749, σκέψη 4).

27. Σε παρόμοιο πλαίσιο, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε επίσης — και ορθώς — με την απόφαση Proderec κατά Επιτροπής [6], ότι «δεν αμφισβητείται ότι τόσο το πορτογαλικό δίκαιο όσο και το κοινοτικό δίκαιο εξαρτούν τη χρήση των δημοσίων πόρων από την τήρηση [της] επιταγής [της] χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως».

28. Ακολούθως, στη σκέψη 88, δέχθηκε ότι «η εφαρμογή του κριτηρίου περί "ευλόγου χαρακτήρα" και "χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως" [...] εμπίπτει κάλλιστα στο πλαίσιο του ελέγχου που οφείλει να πραγματοποιεί το κράτος μέλος πέραν της απλής πιστοποιήσεως του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας, σύμφωνα με το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673, οσάκις τρέφει υπόνοιες για την ύπαρξη παρατυπιών, ανεξαρτήτως του εάν συνιστούν ή όχι απάτη».

29. Μήπως ο ορισμός αυτός του ρόλου των εθνικών οργάνων ενέχει τον κίνδυνο να μην εφαρμόζονται τα ίδια κριτήρια σε όλα τα κράτη μέλη και να μην υπόκεινται όλοι οι συναλλασσόμενοι, εντός της Κοινότητας, στην ίδια μεταχείριση;

30. Συμμερίζομαι την άποψη της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει.

31. Πράγματι, όπως υπέμνησε η Επιτροπή, τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των δαπανών που αναγράφονται στην αίτηση πληρωμής του υπολοίπου, και ιδίως το της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως ή το κριτήριο της σχέσεως κόστους/αποτελεσματικότητας, είναι κριτήρια που ισχύουν σε όλα γενικώς τα κράτη μέλη και κατοχυρώνονται στην κοινοτική νομοθεσία. Προβλέπονται στο άρθρο 2 του δημοσιονομικού κανονισμού των Κοινοτήτων και έχουν, άρα, απευθείας εφαρμογή σε όλα τα κράτη μέλη.

32. Επί πλέον, όπως ανέφερε η Επιτροπή σε σχέση προς το τέταρτο ερώτημα, η πράξη βεβαιώσεως του κράτους μέλους δεν δεσμεύει την Επιτροπή, ούτε προδικάζει την τελική της απόφαση.

33. Πράγματι, με την απόφαση Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ. [7], το Δικαστήριο εκφράστηκε ως εξής:

«Πρέπει να προστεθεί ότι, ναι μεν μια απόφαση περί αναστολής, μειώσεως ή καταργήσεως κοινοτικής χρηματοδοτικής συνδρομής μπορεί να συνδέεται με κάποια εκτίμηση εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών, ωστόσο η Επιτροπή είναι αυτή που λαμβάνει την τελική απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, και αναλαμβάνει μόνη, έναντι των

6 — Απόφαση της 16ης Ιουλίου 1998, T-72/97 (Συλλογή 1998, σ. II-2847, σκέψη 87).

7 — Απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-32/95 P (Συλλογή 1996, σ. I-5373, σκέψη 29).

δικαιούχων, τη νομική ευθύνη από μια τέτοια απόφαση.»

34. Το Πρωτοδικείο, από την πλευρά του, έχει διευκρινίσει ότι «κάθε πιστοποίηση που πραγματοποιείται δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 πρέπει να θεωρείται ως συνιστώσα εξ ορισμού ενέργεια στην οποία το κράτος μέλος προβαίνει υπό κάθε επιφύλαξη» [8].

35. Σε περίπτωση, επομένως, που το αρμόδιο όργανο του κράτους μέλους κακώς έχει εγκρίνει ή αρνηθεί τη βεβαίωση ορισμένης δαπάνης, η Επιτροπή διατηρεί πάντοτε τη δυνατότητα να επανορθώσει το σφάλμα.

36. Αποτρέπεται έτσι ο κίνδυνος — τον οποίον επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο — να μην υπόκεινται όλοι οι συναλλασσόμενοι της Κοινότητας στην ίδια μεταχείριση.

37. Σας προτείνω, επομένως, να δώσετε στο τέταρτο και το πέμπτο ερώτημα την παρακάτω κοινή απάντηση.

38. Η βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής του υπολοίπου έχει την έννοια ότι περικλείει και κάθε εκτίμηση περί του πρόσφορου και του βάσιμου χαρακτήρα των πραγματοποιηθεισών δαπανών.

Επί του πρώτου ερωτήματος

39. Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η απόφαση των αρμοδίων αρχών του κράτους μέλους να μη βεβαιώσουν την πραγματική και λογιστική ακρίβεια μέρους των δαπανών με την αιτιολογία ότι είναι αδικαιολόγητες ή δυσανάλογες, πρέπει να χαρακτηρισθεί ως απόφαση μη επιλεξιμότητας των δαπανών αυτών.

40. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση παρατηρεί σχετικώς ότι σκοπίμως το άρθρο 5 του κανονισμού 2950/83 κάνει λόγο για «βεβαίωση». Δεν πρόκειται για απλή εκτίμηση ή αξιολόγηση.

41. Ειδικότερα, «επί αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου, το κράτος μέλος δεν γνωμοδοτεί απλώς, αλλά διαχωρίζει κατ' ουσίαν τί κρίνει αποδεκτό και τί απορριπτέο, ασκώντας έτσι λειτουργία πρωτοβάθμιου ελεγκτικού οργάνου».

42. Φρονεί ότι η άρνηση του DAFSE να βεβαιώσει μέρος των δαπανών συνιστά

8 — Βλ. προαναφερθείσα απόφαση Proderec κατά Επιτροπής, σκέψη 74.

αληθή απόφαση μη επιλεξιμότητας, οπότε η Επιτροπή δεν μπορεί πλέον να αποφανθεί επί της επιλεξιμότητας των μη βεβαιωθεισών δαπανών, αλλ' οφείλει να αρκεστεί στον έλεγχο όσων έχει βεβαιώσει το DAFSE.

43. Όσον αφορά την έννοια της «μη επιλέξιμης δαπάνης», η Πορτογαλική Κυβέρνηση παρατηρεί ότι δεν αφορά αποκλειστικά τον αφηρημένο ορισμό του είδους των δαπανών που επιδέχονται χρηματοδότηση σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού 2950/83, αλλ' αποσκοπεί και στον προσδιορισμό όλων των δαπανών που δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη στην τελική εκκαθάριση του υπολοίπου.

44. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, όταν το αρμόδιο όργανο κράτους μέλους βεβαιώνει την πραγματική και λογιστική ακρίβεια αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου, ενδέχεται να αντιμετωπίσει δύο ειδών καταστάσεις:

α) εντοπίζει τις δαπάνες που μπορούν ευθύς αμέσως να θεωρηθούν μη επιλέξιμες, κατά το μέτρο που δεν συγκαταλέγονται μεταξύ των δαπανών που προβλέπονται στο άρθρο 1 του κανονισμού 2950/83· στην περίπτωση αυτή, οι δαπάνες αυτές αποκλείονται, ήδη με τον πρώτο αυτό έλεγχο, από την αίτηση πληρωμής υπολοίπου·

β) εντοπίζει τις δαπάνες που δεν μπορούν να θεωρηθούν ως χρήση της συνδρομής του ΕΚΤ σύμφωνη προς τους όρους που έχουν καθοριστεί με την εγκριτική απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83.

45. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, οι σχετικές δαπάνες, ναι μεν είναι, ως εκ της φύσεώς τους, επιλέξιμες για τη χρηματοδότηση του προγράμματος, θεωρούνται όμως μη επιλέξιμες για την πληρωμή του υπολοίπου, διότι δεν έχουν πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους που έθετε η εγκριτική απόφαση ή σύμφωνα με τα κριτήρια νομιμότητας, χρηστής διοικήσεως και σχέσεως κόστους/αποτελεσματικότητας, τα οποία ορίζουν η εθνική και η κοινοτική νομοθεσία.

46. Επομένως, στη δεύτερη αυτή περίπτωση — που είναι άλλωστε και η συχνότερη —, οι δαπάνες που δεν μπορούν να βεβαιωθούν είναι οι δαπάνες που ναι μεν είναι επιλέξιμες για τη χρηματοδότηση του προγράμματος, λόγω όμως του τρόπου με τον οποίο έχουν πραγματοποιηθεί, δεν μπορούν να γίνουν δεκτές κατά την πληρωμή του υπολοίπου.

47. Κατά συνέπεια, για να προβεί στη βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στην αίτηση πληρωμής, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2950/83, το DAFSE κατατάσσει τις δαπάνες σε επιλέξιμες και σε μη επιλέξιμες δαπάνες, με τις δύο έννοιες, τη στενή και την ευρεία, όπως ορίζονται στα στοιχεία α' και β' ανωτέρω.

Εκτίμηση

48. Κατά την άποψή μου, από τις παρατηρήσεις της Πορτογαλικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής προκύπτει κατά πειστικό τρόπο ότι η απόφαση με την οποία κράτος μέλος αρνείται τη βεβαίωση ορισμένων δαπανών αφορά όντως την επιλεξιμότητα των δαπανών αυτών για την ενέργεια για την οποία έχει χορηγηθεί η συνδρομή του ΕΚΤ.

49. Όπως όμως είδαμε σε σχέση προς το τέταρτο και το πέμπτο ερώτημα, το κράτος μέλος μπορεί σχετικώς να υποβάλει απλή πρόταση, διότι μόνον η Επιτροπή «μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή» (άρθρο 6 του κανονισμού 2950/83).

50. Επομένως, αντιθέτως προς την άποψη που εξέφρασε η Πορτογαλική Κυβέρνηση, οι εν λόγω δαπάνες θα καταστούν όντως μη επιλέξιμες από τη στιγμή που θα το αποφασίσει η Επιτροπή. Τούτο συνεπάγεται ότι το κράτος μέλος οφείλει να εξηγεί και στην Επιτροπή τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι δεν ήταν σε θέση να βεβαιώσει ορισμένες δαπάνες.

51. Επομένως, σας προτείνω να δώσετε στο πρώτο ερώτημα την απάντηση ότι η απόφαση κράτους μέλους να μη βεβαιώσει την πραγματική και λογιστική ακρίβεια μέρους των δαπανών προγράμματος επαγγελματικής καταρτίσεως που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ πρέπει να θεωρείται ως πρόταση προς την Επιτροπή να θεωρήσει τις δαπάνες αυτές ως μη επιλέξιμες.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος, καθώς και επί του πρώτου μέρους του έκτου ερωτήματος

52. Με το δεύτερο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η αποφασιζόμενη από το αρμόδιο εθνικό όργανο μείωση της εθνικής συνεισφοράς, κατόπιν της αποφάσεώς του να μη βεβαιώσει μέρος ορισμένων δαπανών, συνεπάγεται αντίστοιχη και αναλογική μείωση της κοινοτικής ενισχύσεως, διότι η εκ μέρους των κοινοτικών οργάνων επανεξέταση της διορθώσεως ή της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των δαπανών αυτών καθίσταται εφεξής ανώφελη και μη πραγματοποιήσιμη.

53. Στο αιτιολογικό μέρος της παραπεμπτικής της αποφάσεως, το εθνικό δικαστήριο εξηγεί την άποψή του ως εξής:

«Αν [...] κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του προς πιστοποίηση της επί της ουσίας διορθώσεως των ποσών των δαπανών που υποβλήθηκαν, το αρμόδιο εθνικό όργανο δεν πιστοποιεί την πραγματική ακρίβεια ορι-

σμένων δαπανών, ή μέρους αυτών, *στο μεν επίπεδο της εθνικής συμμετοχής*[9], φαίνεται ότι πρέπει να γίνει αντιληπτόν ότι έχει πλέον κριθεί το ζήτημα, χωρίς να απαιτείται άλλη πράξη (ιδίως της Επιτροπής των ΕΚ) και χωρίς να απαιτείται να αναμένεται τελική απόφαση της Επιτροπής επί του υπολοίπου. *Στο δε επίπεδο της συμμετοχής του ΕΚΤ*[10], φαίνεται ότι πρέπει να γίνει δεκτό ότι μειώνεται ανέκκλητα το ποσό της κοινοτικής ενισχύσεως στο τμήμα που βεβαιώνεται θετικώς, *αποκλείεται δε η συγχρηματοδότηση του μη βεβαιωθέντος τμήματος*[11], χωρίς να επέρχεται με τον τρόπο αυτόν καμμία προσβολή της αρμοδιότητας του κοινοτικού οργάνου που είναι κανονικά αρμόδιο για τη μείωση της ενισχύσεως».

54. Με το τρίτο ερώτημα, το εθνικό δικαστήριο διερωτάται ακολούθως μήπως η Επιτροπή δεν διαθέτει πλέον κανένα περιθώριο εκτιμήσεως και δεν χρειάζεται να λάβει τελική απόφαση, ούτε στην περίπτωση κατά την οποία το κράτος μέλος αποφασίζει να καταργήσει *ολοσχερώς* την εθνική ενίσχυση μετά την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου.

55. Τέλος, με το πρώτο τμήμα του έκτου ερωτήματος, το Supremo Tribunal Administrativo διερωτάται, αντιστρόφως, αν η αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής προς αναστολή, μείωση ή κατάργηση της συνδρομής του ΕΚΤ έχει αντίκτυπο στην «εθνική συνεισφορά».

56. Συναφώς, αρκεί η απάντηση ότι, εφόσον την τελική απόφαση σχετικά με τη συνδρομή του ΕΚΤ δύναται να λάβει μόνον η Επιτροπή, δεν τίθεται ζήτημα, για το οικείο κράτος μέλος, να μειώσει ή να καταργήσει, πριν από την απόφαση αυτή, την εθνική συνεισφορά. Κατά μείζονα λόγο, δεν νοείται το κράτος μέλος να θέσει — ούτως ειπείν — την Επιτροπή προ τετελεσμένου γεγονότος, αποφασίζοντας, αντ' αυτής, τη μείωση ή την κατάργηση της κοινοτικής ενισχύσεως. Ίσως επιλέξετε τη σύντομη αυτή απάντηση.

57. Επειδή, όμως, η Πορτογαλική Κυβέρνηση υποστηρίζει την αντίθετη άποψη, θεωρώ ότι ο γενικός εισαγγελέας οφείλει να λάβει λεπτομερέστερη θέση επί των ζητημάτων αυτών.

58. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση φρονεί ότι η άρνηση βεβαιώσεως ορισμένων δαπανών και η συνακόλουθη άρνηση χορηγήσεως της εθνικής χρηματοδοτικής συνεισφοράς ενέχουν αυτοδικαίως αντίστοιχη απόφαση περί μη συγχρηματοδοτήσεως από το ΕΚΤ.

59. Τούτο ισχύει, κατά την άποψή της, διότι το κράτος μέλος έχει αποκλειστική αρμοδιότητα προς χορήγηση εθνικής οικονομικής ενισχύσεως, η οποία εμποδίζει την Επιτροπή να εγκρίνει δαπάνες και να επιβάλλει τη συμμετοχή στη χρηματοδότηση δαπανών τις οποίες το κράτος μέλος έχει κρίνει αδικαιολόγητες.

9 – Η υπογράμμιση είναι του συντάκτη.
10 – Η υπογράμμιση είναι του συντάκτη.
11 – Η υπογράμμιση είναι του συντάκτη.

60. Επί πλέον, αν η Επιτροπή ενέκρινε τέτοιες δαπάνες, θα παρέβαινε τις διατάξεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/516, διότι «η διάρθρωση της χρηματοδοτήσεως μιας ενέργειας, που καθορίζεται από την απόφαση εγκρίσεως αιτήσεως συνδρομής, υπόκειται σε δεδομένα ποσοστά παρεμβάσεως για καθέναν από τους φορείς που την συγχρηματοδοτούν (ΕΚΤ και OSS), τα οποία δεν επιδέχονται μεταβολή, έστω και αν μεταβληθούν τα προς χρηματοδότηση ποσά (βλ. άρθρα 5 της αποφάσεως 83/516 και 3 του κανονισμού 2950/83, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 3823/85)».

61. Φρονεί περαιτέρω ότι, «αν το ίδιο το κράτος μέλος — που κατά τεκμήριο έχει, σε τελική ανάλυση, συμφέρον να πληρώσουν τα διαρθρωτικά ταμεία — έχει ήδη λάβει την πρωτοβουλία να κρίνει ένα μέρος της αιτήσεως μη δικαιολογημένο, είναι ανώφελο να επιβαρύνεται η Επιτροπή με την υποχρέωση να αξιολογήσει και αυτό το τμήμα της αιτήσεως».

62. Η Επιτροπή, αντιθέτως, θεωρεί ότι «δεν ευσταθεί ότι υπάρχει μείωση της εθνικής ενισχύσεως την οποία αποφασίζει ο αρμόδιος εθνικός φορέας» και ότι «η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να συναχθεί ούτε από το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83».

63. Εκθέτει ότι, αντιθέτως, «το αρμόδιο εθνικό όργανο, εν προκειμένω το DAFSE, υποβάλλει στην πραγματικότητα πρόταση μειώσεως, η οποία αφορά και την εθνική συνεισφορά και την κοινοτική συνδρομή και αποτελεί αντικείμενο τελικής αποφάσεως της Επιτροπής, η οποία αφορά μόνον τη συνδρομή του ΕΚΤ».

64. Η Επιτροπή προσθέτει ότι η απόφαση περί μη βεβαιώσεως αφορά κατ' ανάγκην το ολικό ποσό που έχει χορηγηθεί για το οικείο πρόγραμμα και αντανακλάται αναλογικά στην κοινοτική συνδρομή και στην εθνική συνεισφορά, η οποία καθορίζεται πάντοτε σε συνάρτηση προς την εν λόγω συνδρομή.

Εκτίμηση

65. Είναι βέβαιο ότι το ΕΚΤ παρεμβαίνει μόνον κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους και ότι, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/516, η συνδρομή του ΕΚΤ δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό της χρηματοδοτικής συνεισφοράς των δημοσίων αρχών του ενδιαφερομένου κράτους μέλους.

66. Είναι επίσης αληθές ότι, «κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου κράτους μέλους, υποβαλλομένης εμπροθέσμως, η καταβολή των προκαταβολών των οποίων γίνεται μνεία στις παραγράφους 1 και 2 [του άρθρου 5 του κανονισμού 2950/83] αναστέλλεται». Παραμένει το ζήτημα αν, και πέρα απ' αυτό το στάδιο, το κράτος μέλος διατηρεί τη δυνατότητα να μειώσει ή να καταργήσει μονομερώς τη συνεισφορά του. Συμμερίζομαι την άποψη της Επιτροπής ότι αυτό δεν είναι δυνατόν.

67. Από το 1984 ήδη, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι, όταν το κράτος μέλος υποβάλλει στην Επιτροπή αίτηση συγχρηματοδοτήσεως σχεδίου, αναλαμβάνει ταυτόχρονα οικονομική υποχρέωση ίση προς εκείνη που ζητείται από το ΕΚΤ [12].

68. Από τη στιγμή αυτή, εγκαθιδρύεται μεταξύ του κράτους μέλους και της Επιτροπής ένα πλαίσιο συνεργασίας, που συνεπάγεται ότι όλες οι συνακόλουθες αποφάσεις θα λαμβάνονται σε στενή διαβούλευση.

69. Συνεπώς, «όταν ενέργεια για την οποία έχει υποβληθεί αίτηση για συνδρομή ή έχει χορηγηθεί συνδρομή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί ή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνον εν μέρει, το κράτος μέλος ειδοποιεί αμελλητί την Επιτροπή» (άρθρο 5 της αποφάσεως 83/673).

70. Ομοίως, «όταν η διαχείριση ενέργειας για την οποία χορηγήθηκε συνδρομή αποτελεί το αντικείμενο έρευνας λόγω εικαζόμενων παρατυπιών, το κράτος μέλος ειδοποιεί αμελλητί την Επιτροπή» (άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673).

71. Τέλος, «όταν η συνδρομή του Ταμείου δεν χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από την εγκριτική απόφαση, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή, αφού δώσει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις του» (άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83).

72. Ασφαλώς, όπως είδαμε, μπορεί το ίδιο το κράτος μέλος να διατυπώσει πρόταση μειώσεως ή καταργήσεως της συνδρομής, είτε αρνούμενο να βεβαιώσει, κατά την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου, μέρος ή το σύνολο των δαπανών, είτε προτείνοντας τη μείωση ή την κατάργηση της συνδρομής του ΕΚΤ, κατόπιν ελέγχων που διενεργήθηκαν μετά την πληρωμή ολόκληρης της εθνικής και κοινοτικής ενισχύσεως.

73. Όμως, ακόμη και σ' αυτή την περίπτωση, «η Επιτροπή είναι αυτή που λαμβάνει την τελική απόφαση, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, και αναλαμβάνει μόνη, έναντι των δικαιούχων, τη νομική ευθύνη από μια τέτοια απόφαση» [13].

74. Συνεπώς, αν το κράτος μπορούσε, αφού διαπίστωσε τις παρατυπίες, να μειώσει ή να καταργήσει μονομερώς τη συνεισφορά του, επικαλούμενο ταυτόχρονα έναντι της Επιτροπής τον κανόνα ότι η συνδρομή του ΕΚΤ δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος της εθνικής χρηματοδοτικής συνεισφοράς, θα ιδιοποιείτο, σε βάρος της Επιτροπής, την τελική

12 – Βλ. απόφαση της 15ης Μαρτίου 1984, 310/81, EISS κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 1341, σ. 14).

13 – Προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ., σκέψη 29.

απόφαση για τη μείωση ή την κατάργηση της συνδρομής του ΕΚΤ.

75. Ορθώς, λοιπόν, κατά την άποψή μου, το Πρωτοδικείο, με την απόφαση Branco κατά Επιτροπής [14], απέκρουσε την άποψη την οποία υποστήριζε τότε η ίδια η Επιτροπή, ότι δεν εναπέκειτο σ' αυτήν να λάβει απόφαση περί μειώσεως της συνδρομής, όταν η εθνική αρχή είχε κρίνει ότι ορισμένες δαπάνες δεν ήσαν επιλέξιμες και είχε επιστρέψει στην Επιτροπή τις προκαταβολές που είχαν αχρεωστήτως καταβληθεί στον δικαιούχο.

76. Όπως διευκρίνισε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 40 της ίδιας αποφάσεως, «η Επιτροπή, και όχι το κράτος μέλος, είναι αρμόδια να αποφαίνεται ως προς το αν οι δαπάνες που πραγματοποίησε ο δικαιούχος ανταποκρίνονται προς τους όρους τους οποίους είχε θέσει με την απόφαση περί εγκρίσεως, ενώ το κράτος μέλος καλείται μόνον να συνεργαστεί με την Επιτροπή προκειμένου να ελέγξει την τήρηση των όρων αυτών».

77. Όταν η Επιτροπή, κατόπιν σχετικής προτάσεως του κράτους μέλους, αποφασίσει ότι οι εν λόγω δαπάνες είναι όντως μη επιλέξιμες, θα προκύψουν αυτοδικαίως και αμέσως οι συνέπειες, όσον αφορά το ύψος τόσο της συνεισφοράς του ΕΚΤ όσο και της εθνικής συνεισφοράς.

14 — Προαναφερθείσα απόφαση, σκέψεις 38 και 39.

78. Έτσι, θα απαντήσω καταφατικά στο μέρος του έκτου ερωτήματος, με το οποίο το αιτούν δικαστήριο διερωτήθηκε αν η αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής καταλαμβάνει την αναστολή, μείωση ή κατάργηση της εθνικής συνεισφοράς.

79. Διευκρινίζω, περαιτέρω, ότι, κατά την άποψή μου, και αντιθέτως προς ό,τι φαίνεται να νομίζει η Πορτογαλική Κυβέρνηση, δεν δικαιολογείται ο φόβος ότι η Επιτροπή θα επιμείνει να διατηρήσει, παρά ταύτα, τη συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ δαπανών τις οποίες το κράτος μέλος έχει κρίνει υπέρογκες ή αποτέλεσμα απάτης, εφόσον μια από τις αποστολές της Επιτροπής είναι ακριβώς να αποφεύγεται η καταχρηστική δαπάνη των κοινοτικών κεφαλαίων.

80. Μπορούν όμως να υπάρξουν οριακές περιπτώσεις, όπου η σοβαρότητα της παραβάσεως και η έκταση της συνακόλουθης μειώσεως της συνεισφοράς μπορούν να οδηγήσουν σε λεπτές εκτιμήσεις, ιδίως υπό το πρίσμα της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας. Το γεγονός ότι το αρμόδιο εθνικό όργανο και η Επιτροπή υποχρεώνονται από το ισχύον σύστημα να αντιπαραθέτουν σχετικώς τις απόψεις τους συμβάλλει στην προστασία των εννόμων συμφερόντων του δικαιούχου της ενισχύσεως. Αν χρειαστεί, το ζήτημα θα επιλύσει το κοινοτικό δικαιοδοτικό όργανο.

81. Εν όψει των προηγουμένων παρατηρήσεων, προτείνω στο δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, καθώς και στο πρώτο μέρος του

έκτου ερωτήματος, να δοθεί η εξής απάντηση:

«Η προτεινόμενη από το αρμόδιο εθνικό όργανο μείωση ή κατάργηση συνεισφοράς αποτελεί πάντοτε αντικείμενο τελικής αποφάσεως της Επιτροπής, η οποία αφορά το μέρος της συνεισφοράς που αντιστοιχεί στη συνδρομή του ΕΚΤ. Η τελική αυτή απόφαση αντανακλάται στην εθνική συνεισφορά».

Επί του έκτου ερωτήματος

82. Στο πλαίσιο του έκτου ερωτήματός του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ακόμη αν — υποτιθεμένου ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει το αρμόδιο σε εθνικό επίπεδο όργανο να αναστέλλει, μειώνει ή καταργεί την εθνική ενίσχυση — η λήψη μιας τέτοιας αποφάσεως, μετά την υποβολή της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου, επιφέρει άμεσα και αυτόματα αποτελέσματα επί του αντιστοίχου τμήματος της κοινοτικής συνδρομής και αν παρέχει, περαιτέρω, στο εθνικό όργανο τη δυνατότητα να απαιτήσει την άμεση επιστροφή:

— της εθνικής συνεισφοράς·

— της εθνικής και της κοινοτικής συνεισφοράς.

83. Όπως, όμως, εξήγησα παραπάνω, δεν μπορούν να γίνουν δεκτές οι παραδοχές στις οποίες στηρίζεται το ερώτημα αυτό.

84. Επομένως, το εθνικό όργανο μπορεί να απαιτήσει *οριστικά* από τον αποδέκτη της ενισχύσεως την ολική ή μερική επιστροφή της εθνικής συνεισφοράς και της κοινοτικής συνδρομής, μόνον αφότου η Επιτροπή λάβει την τελική της απόφαση.

85. Αντιθέτως, όπως παρατηρεί η Επιτροπή, το κοινοτικό δίκαιο δεν αποκλείει στο αρμόδιο εθνικό όργανο τη δυνατότητα να απαιτήσει, *ως συντηρητικό μέτρο,* από τον αποδέκτη να επιστρέψει ό,τι θεωρεί ως το υπερβάλλον, ακόμη και πριν από την απόφαση της Επιτροπής, π.χ., όταν υπάρχει κίνδυνος πτωχεύσεως του τελευταίου.

86. Το μέλημα του κράτους μέλους να εξασφαλίσει την επιστροφή της αχρεωστήτως εισπραχθείσας εθνικής ενισχύσεως είναι προφανώς κατανοητό. Επί πλέον, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 2950/83, «Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος είναι επικουρικά υπεύθυνο για την επιστροφή των ποσών που καταβλήθηκαν αχρεώστητα [...]» από το ΕΚΤ. Ενδέχεται, επομένως, να έχει έννομο συμφέρον να μην επιβαρυνθεί τελικά το ίδιο με την επιστροφή των ποσών αυτών.

87. Για όλους αυτούς τους λόγους, σας προτείνω, επομένως, να δεχθείτε, όπως και η Επιτροπή, «ότι καμμία διάταξη της κοινοτικής νομοθεσίας δεν εμποδίζει το κράτος μέλος να απαιτεί την άμεση επιστροφή της εθνικής συνεισφοράς ή/και της κοινοτικής συνδρομής, μετά τη διαβίβαση της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου στην Επιτροπή, αρκεί να συμμορφώνεται με την επιφύλαξη ότι η απόφασή της λαμβάνεται χωρίς να προδικάζει την τελική απόφαση της Επιτροπής», και ότι το ζήτημα αν το κράτος μέλος είναι σε θέση ν' απαιτεί την υπό αίρεση επιστροφή «αποτελεί ζήτημα εσωτερικού δικαίου που πρέπει να ρυθμίζεται σε εθνικό επίπεδο».

Επί του εβδόμου ερωτήματος

88. Με το έβδομο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στην αίτηση πληρωμής του υπολοίπου για πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 5, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2950/83, συντελείται εγκύρως μόνον μέσω συμπληρώσεως του τετραγώνου 18 του υποδείγματος που αποτελεί το παράρτημα 2 της αποφάσεως 83/673 κατά την υποβολή της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου ή αν το αρμόδιο εθνικό όργανο διατηρεί τη δυνατότητα να προβεί μεταγενεστέρως σε βεβαίωση διαφορετική απο την πρώτη, με αυτοτελές έγγραφο ή με άλλο αντίτυπο του υποδείγματος.

89. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση είναι της γνώμης ότι η αποκλειστική προθεσμία του άρθρου 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/673 ισχύει μόνον για τη διαβίβαση των αιτήσεων πληρωμής υπολοίπου, αλλά δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διαβιβάζουν ταυτόχρονα τη βεβαίωση της ακρίβειας των στοιχείων που περιλαμβάνονται σ' αυτήν.

90. Υποστηρίζει ότι το DAFSE μπορεί, επομένως, να εκδίδει την πράξη του βεβαιώσεως, εν όσω η Επιτροπή — που δεν υπόκειται σε καμμία προθεσμία — δεν έχει αποφανθεί επί των αιτήσεων πληρωμής υπολοίπου.

91. Η Επιτροπή τονίζει ότι το DAFSE, προβαίνοντας, εν προκειμένω, στον έλεγχο που είναι εξουσιοδοτημένο να ενεργεί δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83 [15], μέσω ελέγχων ή/και συμπληρωματικών ερευνών, δεν προέβη σε βεβαίωση κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Παραπέμπει, σχετικώς, στην προαναφερθείσα απόφαση Proderec κατά Επιτροπής, κατά την οποία «κάθε πιστοποίηση που πραγματοποιείται δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83 πρέπει να θεωρείται ως συνιστώσα εξ ορισμού ενέργεια στην οποία το κράτος μέλος προβαίνει υπό κάθε επιφύλαξη. Μια διαφορετική ερμηνεία θα περιόριζε την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 7 της αποφάσεως 83/673, που υποχρεώνει το κράτος μέλος να καταγγέλλει τις παρατυπίες που διαπιστώνονται στο πλαίσιο της διαχειρίσεως των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΚΤ».

15 — Προφανώς εκ παραδρομής η Επιτροπή παραθέτει το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83. Πρέπει να πρόκειται, στην πραγματικότητα, για το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673.

92. Κατά την Επιτροπή, «η βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στην αίτηση πληρωμής του υπολοίπου για πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 5, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2950/83, δεν απαγορεύει σε ένα κράτος μέλος να προβεί σε επανεξέταση μετά την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου και να υποβάλει, αν χρειαστεί, στην Επιτροπή αναθεωρημένη αίτηση πληρωμής του υπολοίπου προτείνοντας μείωση της συνδρομής».

Εκτίμηση

93. Από το άρθρο 1 της αποφάσεως 83/673 προκύπτει ότι η Επιτροπή μπορεί να αποφαίνεται επί αιτήσεων πληρωμής του υπολοίπου μόνον μέσω εντύπων διά των οποίων οι αιτήσεις αυτές πρέπει να υποβάλλονται στο εθνικό όργανο και να διαβιβάζονται στην Επιτροπή. Πρόκειται για ουσιώδη τύπο, διότι οι αιτήσεις πληρωμής του υπολοίπου που δεν υποβάλλονται μέσω των προβλεπομένων στο παράρτημα 2 της αποφάσεως 83/673 εντύπων είναι απαράδεκτες [16].

94. Το παράρτημα 2 της αποφάσεως 83/673 περιέχει το υπόδειγμα το οποίο πρέπει να συμπληρώσει ο αποδέκτης φορέας, αν θέλει να του πληρωθεί το υπόλοιπο της χορηγηθείσας συνδρομής. Το έντυπο αυτό πρέπει να το παραδώσει στο εθνικό όργανο για να προβεί αυτό στη βεβαίωση την οποία προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83. Στο σημείο 18 του εντύπου, προβλέπεται ένα τετράγωνο ειδικά προς τούτο.

95. Το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 68 της προαναφερθείσας αποφάσεως Proderec κατά Επιτροπής, τόνισε ότι:

«Οσάκις ο αποδέκτης διαβιβάζει στις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους αίτηση πληρωμής του υπολοίπου μιας χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ, οι εν λόγω αρχές έχουν τρεις εναλλακτικές δυνατότητες, όσον αφορά τη στάση που μπορούν να υιοθετήσουν. Μπορούν να διαβιβάσουν την αίτηση ως έχει, πιστοποιώντας το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια του συνόλου των υποβληθεισών δαπανών. Μπορούν επίσης να διαβιβάσουν την αίτηση αυτή στην Επιτροπή, διευκρινίζοντας ότι πιστοποιούν το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια μόνον ενός μέρους των υποβληθέντων στοιχείων [...]. Τέλος, μπορούν να απόσχουν από οποιαδήποτε ενέργεια, οπότε υπάρχει ο κίνδυνος να απολέσει ο αποδέκτης το δικαίωμα να εισπράξει το ποσό της εγκριθείσας κοινοτικής συνδρομής που δεν του έχει ακόμη καταβληθεί, αν η αδράνεια των εθνικών αρχών του κράτους μέλους εξακολουθήσει μέχρι [και μετά] την εκπνοή της προθεσμίας που τάσσει προς τον σκοπό αυτό το άρθρο 6, παράγραφος 1, της αποφάσεως 83/673. Επομένως, όπως ισχυρίζεται και η προσφεύγουσα, η έλλειψη πιστοποιήσεως του υποστατού και της λογιστικής ακρίβειας μιας δαπάνης συνιστά τελική απόφαση όσον αφορά τη χρηματοδότηση, *δεδομένου ότι η εξουσία πιστοποιήσεως που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 4, πρέπει να ασκείται εντός ορισμένης προθεσμίας*» [17].

16 — Βλ., για τους ίδιους λόγους, απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1990, C-213/87, Gemeente Amsterdam και VIA κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. I-221), ως προς το παραδεκτόν των αιτήσεων συνδρομής.

17 — Η υπογράμμιση είναι του συντάκτη.

96. Το άρθρο 6 της αποφάσεως 83/673 προβλέπει, πράγματι, ότι οι αιτήσεις πληρωμής του υπολοίπου πρέπει να περιέρχονται στην Επιτροπή εντός δεκαμήνου από του τερματισμού του προγράμματος καταρτίσεως και ότι αποκλείεται πάσα πληρωμή συνδρομής για την οποία υποβάλλεται αίτηση μετά την παρέλευση αυτής της προθεσμίας.

97. Επομένως, εφόσον η βεβαίωση πρέπει να καταρτισθεί εντός της αποκλειστικής αυτής προθεσμίας και να περιέχεται στο μέρος του εντύπου αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου που προβλέπεται στο παράρτημα 2 της αποφάσεως 83/673, δεν εκπλήσσει το ότι το εθνικό όργανο, έχοντας να αντιμετωπίσει σωρεία αιτήσεων πληρωμής υπολοίπου, βρίσκεται παγιδευμένο μεταξύ της υποχρεώσεως ελέγχου της κανονικότητας των δαπανών που αναγράφονται στην αίτηση, εν όψει της ευθύνης την οποία υπέχει το κράτος μέλος, και της υποχρεώσεως να βεβαιώσει και διαβιβάσει την αίτηση στην Επιτροπή, επί ποινή απαραδέκτου της αιτήσεως.

98. Το στοιχείο αυτό βοηθάει να γίνει κατανοητό γιατί το Δικαστήριο, με τη διάταξη της 12ης Νοεμβρίου 1999, Branco κατά Επιτροπής [18], επικύρωσε τη συλλογιστική που είχε ακολουθήσει το Πρωτοδικείο στην απόφαση την οποία είχε εκδώσει μεταξύ των ίδιων διαδίκων, στις 15 Σεπτεμβρίου 1998 [19].

18 — C-453/98 P. Συλλογή 1999, σ. I-8037.

19 — T-142/97. Συλλογή 1998. σ. II-3567.

99. Στις σκέψεις 77 και 78 της διατάξεως αυτής, αναφέρονται τα ακόλουθα:

«77 Συναφώς, όπως τόνισε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 48 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το άρθρο 6 της αποφάσεως 83/673 προβλέπει ότι οι αιτήσεις πληρωμής του υπολοίπου πρέπει να περιέρχονται στην Επιτροπή εντός προθεσμίας δέκα μηνών από της περατώσεως των προγραμμάτων επαγγελματικής καταρτίσεως και ότι αποκλείεται πληρωμή συνδρομής για την οποία υποβάλλεται αίτηση μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής. Όπως ορθώς διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, αν οι έλεγχοι του συννόμου της αιτήσεως δεν μπορούσαν να πραγματοποιούνται παρά μόνον πριν από την πιστοποίηση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου, θα υπήρχε το ενδεχόμενο να μη μπορεί το κράτος μέλος να υποβάλει την αίτηση αυτή στην Επιτροπή εντός της εν λόγω προθεσμίας, οπότε θα αποκλειόταν η πληρωμή του υπολοίπου της συνδρομής. Ορθώς επομένως το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η πιστοποίηση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας μιας αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου, η οποία πραγματοποιείται πριν από τον περί του συννόμου έλεγχο ή πριν από την ολοκλήρωση του ελέγχου αυτού, μπορεί να είναι προς το συμφέρον του δικαιούχου της συνδρομής.

78 Επομένως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι τίποτε δεν εμπόδιζε το DAFSE να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες επαγγελματία ελεγκτή, όπως είναι η IGF, προκειμένου να ελέγξει, μετά την ημερομηνία πιστοποιήσεως, την ακρίβεια των στοιχείων που περιείχε η αίτηση πληρωμής του υπολοίπου.»

100. Το DAFSE, επανεξετάζοντας τον φάκελο και τροποποιώντας την προηγούμενη εκτίμησή του, δεν προέβη — όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή — για δεύτερη φορά σε βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83.

101. Αντιθέτως, άσκησε την εξουσία ελέγχου που του αναγνωρίζει το άρθρο 7 της αποφάσεως 83/673. Η εξουσία αυτή δεν υπόκειται στην ανατρεπτική προθεσμία του άρθρου 6 της αποφάσεως 83/673 και μπορεί, επομένως, να ασκηθεί μετά τη βεβαίωση της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου, αν η άσκηση ελέγχου πριν ο δικαιούχος υποβάλει αίτηση πληρωμής του υπολοίπου εξέθετε το DAFSE στον κίνδυνο να υπερβεί την ως άνω αποκλειστική προθεσμία.

102. Κατά συνέπεια, σας προτείνω να απαντήσετε στο έβδομο προδικαστικό ερώτημα ότι η βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στην αίτηση πληρωμής του υπολοίπου για πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 2950/83, συντελείται εγκύρως μόνο μέσω συμπληρώσεως του τετραγώνου 18 του υποδείγματος που επιγράφεται «Αίτηση για πληρωμή του υπολοίπου στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο», όπως προβλέπεται στο παράρτημα 2 της αποφάσεως 83/673. Πάντως, η βεβαίωση αυτή δεν απαγορεύει σε ένα κράτος μέλος να προβεί σε επανεξέταση μετά την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου και να υποβάλει, αν χρειαστεί, στην Επιτροπή, αναθεωρημένη αίτηση πληρωμής του υπολοίπου προτείνοντας μείωση της συνδρομής.

Πρόταση

103. Εν όψει του συνόλου των προεκτεθέντων, σας προτείνω να δώσετε στα υποβληθέντα από το Supremo Tribunal Administrativo ερωτήματα τις ακόλουθες απαντήσεις:

Επί του τετάρτου και του πέμπτου ερωτήματος

«Η βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στις αιτήσεις πληρωμής του υπολοίπου έχει την έννοια ότι περικλείει και κάθε εκτίμηση περί του πρόσφορου και του βάσιμου χαρακτήρα των πραγματοποιηθεισών δαπανών.»

Επί του πρώτου ερωτήματος

«Η απόφαση κράτους μέλους να μη βεβαιώσει την πραγματική και λογιστική ακρίβεια μέρους των δαπανών προγράμματος επαγγελματικής καταρτίσεως που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ πρέπει να θεωρείται ως πρόταση προς την Επιτροπή να θεωρήσει τις δαπάνες αυτές ως μη επιλέξιμες.»

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος, καθώς και επί του πρώτου μέρους του έκτου ερωτήματος

«Η προτεινόμενη από το αρμόδιο εθνικό όργανο μείωση ή κατάργηση συνεισφοράς αποτελεί πάντοτε αντικείμενο τελικής αποφάσεως της Επιτροπής, η οποία αφορά το μέρος της συνεισφοράς που αντιστοιχεί στη συνδρομή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Η τελική αυτή απόφαση αντανακλάται στην εθνική συνεισφορά».

Επί του έκτου ερωτήματος

«Η κοινοτική νομοθεσία δεν εμποδίζει το κράτος μέλος να απαιτεί την άμεση επιστροφή της εθνικής συνεισφοράς και της κοινοτικής συνδρομής, μετά τη διαβίβαση της αιτήσεως πληρωμής του υπολοίπου στην Επιτροπή, με την επιφύλαξη της τελικής αποφάσεως της Επιτροπής. Με αυτή την επιφύλαξη, το τιθέμενο ερώτημα αποτελεί ζήτημα εσωτερικού δικαίου που πρέπει να επιλύεται σε εθνικό επίπεδο.»

Επί του εβδόμου ερωτήματος

«Η βεβαίωση της πραγματικής και λογιστικής ακρίβειας των στοιχείων που περιέχονται στην αίτηση πληρωμής του υπολοίπου για πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2950/83 του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την εφαρμογή της απόφασης 83/516/ΕΟΚ για την αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, συντελείται εγκύρως μόνο μέσω συμπληρώσεως του τετραγώνου 18 του υποδείγματος που επιγράφεται "Αίτηση για πληρωμή του υπολοίπου στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο", όπως προβλέπεται στο παράρτημα 2 της αποφάσεως 83/673/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1983, για τη διαχείριση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Πάντως, η βεβαίωση αυτή δεν απαγορεύει σε ένα κράτος μέλος να προβεί σε επανεξέταση μετά την αίτηση πληρωμής του υπολοίπου και να υποβάλει, αν χρειαστεί, στην Επιτροπή, αναθεωρημένη αίτηση πληρωμής του υπολοίπου προτείνοντας μείωση της συνδρομής.»